

De Cobra-beweging

Bepalend voor de kunst in Nederland

Weet je wat een cobra is? Het is een dier. Een gevaarlijke giftige slang. Maar er is ook een groep kunstenaars die zich zo noemt. Vlak na de oorlog, in 1948, ontstaat de Cobra-beweging. Opgericht door zes kunstschilders met als doel kunst zonder regels te maken. Eén van de schilders komt uit Denemarken, twee komen uit België en drie uit Nederland. De letters van de steden vormen de naam Cobra. De c en de o van (C)Kopenhagen, de b en de r van Brussel en de a van Amsterdam. Een slang wordt het beeld van de beweging.

Spontane kunst

Vlak na de Tweede Wereldoorlog werken kunstenaars volgens regels. Bijvoorbeeld voor perspectief of kleur. Houdt een schilder zich niet aan die regels, dan is hij geen goede kunstenaar. De schilders van Cobra zijn daartegen, omdat ze vrij willen werken. Zij vinden dat je moet kunnen schilderen zonder regels. Gewoon spontaan wat in je opkomt, zonder plan en met veel fantasie. Net zoals kinderen tekenen. Dit leidt tot schilderijen met felle kleuren en duidelijke lijnen. Kunst die eruitziet als een kindertekening.

Veel dieren

Wat is er te zien op een Cobra-schilderij? Cobra-kunstenaars schilderen graag dieren. Denk aan vogels, katten, honden, slangen of fantasiebeesten. Ook favoriet zijn de fantasiewezens die voor een deel mens en voor een deel dier zijn. Verder zie je veel maskers. De Cobra-kunst heeft niet alleen overeenkomsten met kindertekeningen, maar ook met de niet-westerse kunst uit bijvoorbeeld Afrika.

In tegenstelling tot de kunst van voor de oorlog brengen de Cobra-kunstenaars de verf vaak zonder te mengen op het doek. Dat zorgt voor felle kleuren. Een ander verschil is dat er met plamuurmessen en met de handen geschilderd wordt. Dus niet alleen met penselen en kwasten.

Samenwerken

Schilderen is iets wat je eentje doet. Niet bij de Cobra-kunstenaars. Zij werken graag samen aan hetzelfde doek of op dezelfde muur. Sommige kunstenaars laten ook hun kinderen meedoen, met als doel spontane kunst te maken. Ook het organiseren van tentoonstellingen doen ze samen.

Andere kunstenaars, zoals beeldhouwers, dichters, filmers en fotografen delen de ideeën van de Cobra-beweging. Dat zorgt ervoor dat de beweging steeds groter wordt. Uiteindelijk bestaat Cobra uit veertig kunstenaars. Hierdoor ontstaat er ook bij andere kunstvormen nieuwe kunst.

Einde

De Cobra-kunstenaars verkopen niet veel schilderijen. Er komt weinig geld binnen. Dat heeft tot gevolg dat er geen geld meer is voor nieuwe tentoonstellingen. Verder wordt het samenwerken in de grotere groep steeds moeilijker en ook worden enkele kunstenaars erg ziek. Dit alles veroorzaakt in 1951 het einde van de Cobra-beweging.

Hoewel de beweging maar kort heeft bestaan, is de invloed van de Cobra-kunst groot. Al met al zorgen de nieuwe denkbeelden niet alleen voor nieuwe kunst op alle gebieden, ook is de Cobra-kunst nu nog zeer bekend. Met andere woorden, de Cobra-beweging heeft de ontwikkeling van de kunst voor een groot deel bepaald.

Waardering

In het begin is er weinig waardering voor het Cobra-werk. Bij een tentoonstelling in 1949 staat er in de krant: 'Geklats, gekledder en geklodder'. De bezoekers vinden het geen echte kunst en voelen zich in de maling genomen. De waardering komt pas in de zestiger jaren. Er komt dan meer behoefte aan vrijheid en leven zonder regels. Dit heeft als gevolg dat liefhebbers de waarde van Cobra-kunst gaan ontdekken en schilderijen gaan verzamelen. Daardoor worden de doeken steeds meer geld waard. Vandaag de dag is een schilderij van een Cobra-kunstenaar soms zelfs miljoenen euro's waard.

Karel Appel maakte een kunstwerk op de muur van het Amsterdamse stadhuis. De mensen die daar werkten, schrokken zo van het resultaat, dat ze er snel behang overheen plakten. Gelukkig is het kunstwerk nu weer zichtbaar.

De oprichters van de Cobra-beweging waren Asger Jorn uit Denemarken, Christian Dotremont en Joseph Noiret uit België en Karel Appel, Corneille en Constant uit Nederland.